NEW

2017

Part–II

SANSKRIT

(General)

PAPER—II

Full Marks : 90

Time : 3 Hours

The figures in the right hand margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

1. कस्यापि **एकस्य** प्रश्नस्योत्तरं देयम्— 10

যে কোন **একটি** প্রশ্নের উত্তর দাও ?

क) 'मित्रलाभकथाम्' अवलम्ब्य गृध्रमार्जरकथायाः वर्णनं कुरु ।

'মিত্রলাভ' অবলম্বনে গৃধ্রমার্জার কথা বর্ণনা কর।

খ) मित्रस्य काकस्योपदेशं न श्रुत्वा मृगस्य या

दुर्दशा अभवत् सा मित्रलाभानुसारमुपवर्ण्यताम् ।

বন্ধু কাকের উপদেশ না শোনার জন্য মৃগের দুর্দসা 'মিত্রলাভ' অবলম্বনে বিবৃত কর।

2. प्रसङ्गोल्लेखपूर्वकं व्याख्या लेखनीया : 6

প্রসঙ্গ উল্লেখপূর্বক ব্যাখ্যা লেখ ঃ

परोक्षे कार्यहन्तारं प्रत्यक्षे प्रियवादिनम् ।

वर्जयेत्तादृशं मित्रं विषकुम्भं पयोमुखम् ॥

अथवा

नारिकेलसमाकारा दृश्यन्ते हि सुहृज्जनाः ।

अन्यवदरिकाकारा बहिरेव मनोहराः ॥

3. निम्नलिखितेपु प्रश्नेपु कस्यापि **द्वयस्योत्तरं** दातव्यम् : 2×2

নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির মধ্যে যে কোন **দুটির** উত্তর দাও ঃ

क) 'हितोपदेश'इति ग्रन्थे कति परिच्छेदाः सन्ति? तेषां नामानि लिख्यन्ताम् ।

'হিতোপদেশ' গ্রন্থের কয়টি পরিচ্ছেদ আছে ? তাদের নামগুলি লেখ।

ख) कीदृशोऽमृतः प्राणनाशकारको भवति ?

কি প্রকার অমৃত প্রাণনাশের কারণ হয় ?

গ) के दुःख-भागिनः भवन्ति ?

কারা দুঃখভাগী হন ?

ঘ) धर्मस्य कति मार्गाः सन्ति ? के च ते ?

ধর্মের কয়টি মার্গ এবং কি কি ?

4. निम्नलिखितेषु प्रश्नेषु कस्यापि **द्वयस्योत्तरं** प्रदेयम् : 2×12

নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির মধ্যে যে কতোন দুটির উত্তর দাও ঃ

ক) अभिज्ञानशकुन्तलनाटकम् अवलम्ब्य हस्तिप्रवेशवृत्तान्तः आलोचत्यताम् ।

'অভিজ্ঞানশকুন্তলম্' নাটক অবলম্বনে হস্তী প্রবেশবৃত্তান্ত আলোচনা কর।

খ) अभिज्ञानशकुन्तलनाटकमवलम्ब्य विदूषकस्य चरित्र-चित्रणं कुरु ।

'অভিজ্ঞানশকুন্তলম্' নাটক অবলম্বনে বিদূষেকর চারিত্রাঙ্কন কর।

গ) अभिज्ञानशकुन्तलनाटकमबलम्ब्य अभिशापवृत्तान्तस्य तात्पर्यमालोच्यता।

'অভিজ্ঞানশকুন্তলম্' নাটক অবলম্বনে অভিলাপ বৃত্তান্তের তাৎপর্য বর্ণনা কর।

ঘ) महर्षिकण्वाश्रमात् शकुन्तलायाः प्रतिगृहगमनदृश्यम् उपवर्ण्यताम् ।

মহর্ষি কন্বের আশ্রম থেকে শকুন্তলার প্রতিগৃহে যাত্রার দৃশ্য বর্ণনা কর।

5. प्रसङ्गोल्लेखपूर्वकं कस्यापि एकस्य व्याख्या करणीया : 1×7

প্রসঙ্গ উল্লেখপূর্বক যে কোন একটির ব্যাখ্যা কর ঃ

शुद्धान्तदुर्लभमिदं वपुराश्रमवासिनो यदि जनस्य ।
दूरीकृताः खलु गुणैरुद्यानलता वनलताभिः ॥

अथवा

अर्थो हि कन्या परकीय एव तामद्य संप्रेष्य परिग्रहीतुः ।
जातो ममायं विशदः प्रकामं प्रत्यर्पितन्यास इवान्तरात्मा ॥

6. कस्यापि **एकस्य** आशयः स्पष्टीक्रियताम् : 1×4

যে কোন **একটির** আশয় স্পষ্ট কর।

भवितव्यानां द्वाराणि भवन्ति सर्वत्र ।

अथवा

न कदापि सत्पुरुषाः शोकचित्ताः भवन्ति ।

7. निम्नलिखितेषु प्रश्नेषु कस्यापि प्रश्नपञ्चकस्योत्तरं देयम् : 5×2

নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির মধ্যে যে কোন পাঁচটি প্রশ্নের উত্তর দাও ঃ

क) कालिदासस्य कति ग्रन्थाः सन्ति? के च ते ?

কালিদাসের কয়টি গ্রন্থ আছে এবং কি কি ?

খ) अदितिः का ? शांकुन्तले विदूषकस्य किं नाम ?

অদিতি কে ? শাকুন্তলে বিদূষকের নাম কি ?

গ) अपरजिता नामौषधिः कदा केन दत्ता ?

অপরাজিতা নামক ঔষধি কখন কে দিয়েছিলেন ?

ঘ) भगवतः शिवस्य कति मूर्तयः सन्ति? काश्च ताः ?

ভগবান্ শিবের কটি মূর্তি এবং কি কি ?

ঙ) कुलपतिः किमर्थं सोमतीर्थं गतवान् ?

কুলপতি কিসের জন্য সোমতীর্থে গিয়েছিলেন ?

চ) आरण्यकाः नृपान् किं ददति ? मातलिः कः आसीत् ?

আরণ্যবাসীরা রাজাদের কি দিতেন ? মাতলি কে ছিলেন ?

ছ) शकुन्तला-दुष्यन्तयोः पुनर्मेलनं कस्याश्रमे अभवत्?

শকুন্তলা ও দুষ্যন্তের পুনর্মিলন কার আশ্রমে হয়েছিল ?

জ) शकुन्तलायाः पितरौ कौ ?

শকুন্তলার মাতা ও পিতা কে ?

8. निम्नलिखितस्य कस्यापि द्वयस्य सलक्षणं सोदाहरणं व्याख्या कार्या : 2×5

নিম্নলিখিত যে কোন দুটির উদাহরণ সহ লক্ষণ ব্যাখ্যা কর ঃ

इन्द्रवज्रा, वसन्ततिलकम्, रुचिरा, मन्दाक्रान्ता ।

9. निम्नोद्धतस्य कस्यापि श्लोकचरणद्वयस्य यतिप्रदर्शनपूर्वकं गणविन्यासं तथा छन्दसः नाम लिखतु : 2×2½

নিম্নোদ্ধৃত যে কোন দুটি শ্লোকচরণের যতিপ্রদর্শনপূর্বক গণবিন্যাস তথা ছন্দটির নাম লেখ ঃ

क) मृदुनि मृगशरीरे तुलराशाविवाग्निः ।

ख) यदालोके सूक्ष्मं व्रजति सहसा तद्विपुलताम् ।

ग) अयं स ते तिष्ठति सङ्गमोत्सुकः ।

घ) यामाहुः सर्वबीजप्रकृतिरिति यया प्राणिनः प्राणवन्तः ।

10. निम्नलिखितानुच्छेदं सम्यग्रूपेण पठित्व प्रश्नानाम् उत्तराणि सरल संस्कृतभाषया देवनागलिप्या च लिखतु :

নিম্নলিখিত অনুচ্ছেদটি ভালোভাবে পড়ে প্রশ্নগুলির উত্তর সরল সংস্কৃত ভাষায় এবং দেবনাগরী লিপিতে লেখ।

कश्चन महाराजः आसीत् । एकदा महाराजः अन्तःपुरे निद्रामग्न आसीत् तदा तस्य अतीव विश्वासभाक् अनुचरः वानरः तत्र आगतवान्। स निद्राङ्गतस्य महाराजस्य समीपं गत्वा व्याजनेन बीजनम् आरब्धवान् । एतस्मिन्नवसरे महाराजस्य वक्षस्थले एका मक्षिका उपविष्टा । वानरः व्यजनेन तां दूरीकर्तुं पुनः पुनः प्रयत्नं कृतवान् । तथापि मक्षिका ततः दूरं न गता । तदा स स्वभावचपलः मूर्खः वानरः कुपतिः सन् तीक्ष्णं

खड्गं गृहीत्वा तस्याः उपरि प्रहारं कृतवान् । मक्षिका उड्डीय ततः गता खड्गप्रहारेण महाराजस्य वक्षस्थलं विदीर्णं जातम् । तेन महाराजः मृतः अभवत् ।

क) वानरः कः आसीत् ? सः कदा अन्तः पुरे आगतवान् ? 2½

ख) महाराजस्य वक्षस्थले का उपविष्टा ? वानरः तां दूरीकर्तुं किं कृतवान् ? 2½

ग) मुर्खः वानरः कुपितः सन् किं कृतवान् ? तस्य फलं किं जातम् ? 2½

घ) वानरः मूर्खः पण्डितो वा सयुक्तिकमालोचयतु । 2½

—०—